

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/118186,51-rocznica-smierci-gen-Kazimierza-Sosnkowskiego-Uroczystosc-w-Krakowie.html>
25.04.2024, 22:14

51. rocznica śmierci gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uroczystość w Krakowie

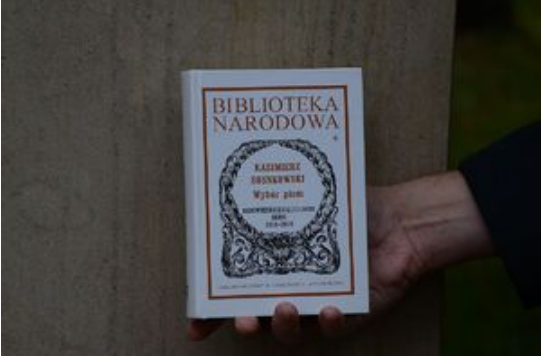
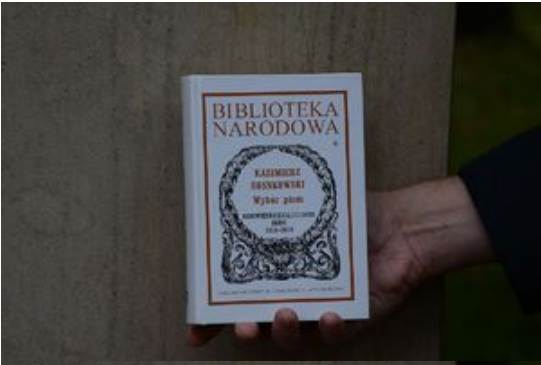

11 października 2020 r., w 51. rocznicę śmierci Kazimierza Sosnkowskiego, dr Paweł Chojnacki, w imieniu Oddziału IPN w Krakowie, złożył kwiaty pod popiersiem generała w parku Jordana. Fundatorem popiersia, które odsłonięto w listopadzie 2018 r. jest krakowski IPN.

Kazimierz Sosnkowski był m.in. szefem sztabu I Brygady Legionów Polskich, ministrem spraw wojskowych, Komendantem Głównym ZWZ (1939-1940) i Naczelnym Wodzem Polskich Sił Zbrojnych w latach 1943-1944. Jest także autorem wielu utworów piśmienniczych, w tym przekładów poezji Charlesa Baudelaire'a. Wybór pism wydany przez Bibliotekę Narodową prezentuje najwartościowsze teksty Sosnkowskiego.

Z powodu epidemii koronawirusa uroczystość miała kameralny charakter. Wzięli w niej udział m.in. uczniowie klasy wojskowej XXV LO im. Żeromskiego w Krakowie, a także organizator spotkania Kazimierz Cholewa, prezes Towarzystwa Parku im. Henryka Jordana oraz przewodniczący Komitetu Opieki nad Miejscami Zbrodni Komunizmu Antoni Wiatr i Małgorzata Janiec, prezes Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość Obszar Południowy.

Zebrani w parku Jordana oddali także hołd ks. rtm. Zdzisławowi Peszkowskiemu (8 października minęła 13. rocznica jego śmierci), ocalonemu z mordu katyńskiego więźniowi obozu w Kozielsku, oficerowi II Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, kapelanowi Rodzin Katyńskich oraz hetmanowi Stanisławowi Żółkiewskiemu (zm. 7 października 1620 r.) zwycięzcy w wielu kampaniach przeciwko Rosji, Szwecji, Turkom i Tatarom, zdobywcy Moskwy.

gen. Kazimierz Sosnkowski

Urodził się 19 listopada 1885 r. w Warszawie. Tam ukończył V gimnazjum, w którym był członkiem tajnych kółek samokształceniowych. Po zdaniu matury w Petersburgu w 1905 r. miał rozpocząć studia na Politechnice Warszawskiej. Jednak uczelnia została zamknięta po wybuchu strajku szkolnego.

W tym samym 1905 r. wstąpił do PPS, a rok później do Organizacji Bojowej PPS, gdzie pełnił funkcję komendanta w okręgu warszawskim, radomskim i Zagłębiu Dąbrowskim. W 1907 r. rozpoczął studia na Politechnice Lwowskiej, angażując się jednocześnie w działalność niepodległościową. W 1908 r. utworzył Związek Walki Czynnej. Dwa lata później był współzałożycielem Związku Strzeleckiego, w którym po objęciu funkcji komendanta głównego przez Józefa Piłsudskiego w 1912 r. działał jako jego zastępca i szef sztabu.

W Legionach Polskich od sierpnia 1914 r. pełnił obowiązki szefa sztabu najpierw 1. pułku piechoty, a następnie 1. Brygady. W 1914 r. awansował na stopień podpułkownika, a w 1916 r. pułkownika.

Uczestniczył we wszystkich walkach Brygady, niejednokrotnie dowodząc nią w czasie działań bojowych pod nieobecność Piłsudskiego, m.in. pod Kielcami (12-13 sierpnia 1914), Łowczówkiem (25 grudnia 1914), czy w walkach pozycyjnych pod Czarторыkiem (1915). W opinii na temat gen. Sosnkowskiego marszałek Piłsudski pisał m.in.: „Dotychczasowa jego praca przyzwyczaiła go do mierzenia sił państwa w najrozmaitszych wysiłkach i do oceniania zjawisk o charakterze nie ściśle militarnym; pod tym względem rzadki wyjątek wśród generałów polskich”.

Po złożeniu przez Piłsudskiego prośby o dymisję od końca lipca 1916 r. do końca września pełnił obowiązki dowódcy 1. Brygady. W kwietniu 1917 r. został zastępcą Piłsudskiego, który sprawował funkcję szefa Departamentu Wojskowego przy Tymczasowej Radzie Stanu.

22 lipca 1917 r., po kryzysie przysięgowym, władze niemieckie aresztowały go.

Przetrzymywany był w więzieniach w Gdańsku, Spandau, Wesel i razem z Piłsudskim w twierdzy magdeburskiej. Wypuszczony na wolność 10 listopada 1918 r. wspólnie z Piłsudskim powrócił do Warszawy, rozpoczynając służbę w tworzonemu Wojsku Polskim, w którym awansowany został do stopnia generała brygady. Od 10 listopada 1918 r. do 3 marca 1919 r. pełnił funkcję dowódcy Okręgu Generalnego Warszawa, następnie od 3 marca 1919 r. do 24 maja 1920 r. był wiceministrem spraw wojskowych.

W 1920 r. awansowany do stopnia generała dywizji. 25 maja 1920 r. objął dowództwo nad Armią Rezerwową, które sprawował do 10 sierpnia 1920 r. Tego dnia został mianowany ministrem spraw wojskowych i członkiem Rady Obrony Państwa. Funkcje te pełnił do lutego 1924 r.

Od lutego 1924 r. do 13 maja 1926 r. gen. Sosnkowski był członkiem Rady Wojennej i dowódcą Okręgu Korpusu VII Poznań. W czasie zamachu majowego, nie chcąc popierać

żadnej ze stron, próbował popełnić samobójstwo. Odratowany, pół roku spędził w szpitalu.

W 1927 r. mianowany Inspektorem Armii „Podole”, a później „Wołyń”. W 1928 r. został Inspektorem Armii „Polesie”. Funkcję tę pełnił do sierpnia 1939 r., będąc jednocześnie przewodniczącym Komitetu do Spraw Uzbrojenia i Sprzętu, a także przewodniczącym Komitetu Wyższej Szkoły Wojennej. W 1936 r. awansowany do stopnia generała broni.

W czasie kampanii polskiej w 1939 r. dowodził Frontem Południowym (10-20 września). Po nieudanych próbach przebiccia się na odsiecz Lwowa rozwiązał resztki oddziałów z zadaniem samodzielnego przedzierania się na Węgry. W rządzie emigracyjnym gen. Władysława Sikorskiego w listopadzie 1939 r. objął stanowisko wicepremiera i ministra stanu, przewodniczącego Komitetu Ministrów dla Spraw Kraju.

Od 13 listopada 1939 r. do 30 czerwca 1940 r. był Komendantem Głównym ZWZ. W lipcu 1941 r., po podpisaniu układu Sikorski-Majski, ustąpił z rządu na znak protestu. W dyspozycji Naczelnego Wodza pozostawał do lipca 1943 r. Po tragicznej śmierci gen. Sikorskiego 8 lipca objął funkcję Naczelnego Wodza, którą sprawował do 30 września 1944 r.

Po zwolnieniu go z niej przez prezydenta Raczkiewicza wyjechał w listopadzie 1944 r. do Kanady i osiedlił się w Arundel pod Montrealem. Po wojnie prowadził działalność publicystyczną.

Zmarł po ciężkiej chorobie 11 października 1969 r. w Arudel. Jego prochy złożone zostały w kościele św. Stanisława w Paryżu. W 1992 r. sprowadzono je do Warszawy i pochowano w podziemiach archikatedry św. Jana.

Kazimierz Sosnkowski został odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari kl. II i V, Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Orderem Polonia Restituta kl. I, czterokrotnie Krzyżem Walecznych, dwukrotnie Złotym Krzyżem Zasługi, a w 1995 r. pośmiertnie Orderem Orła Białego.